

DE REBUS GESTIS.

xit, rēq; pub. mirū in modū adiuuit. Sed quoniā paucissimos quos-
 que esse intelligebat qui honesti ratione ducti, meliora sequerentur
 & tuerentur, instructam aliquam armatorum manum, quæ ad o-
 mnem motum præsto esset, comparandā existimauit. Proinde Via-
 nellum Venetum, de quo supra diximus, cuius fidem prudentiam,
 & bellicam virtutem egregiè probabat, accersuit, & re diligenter
 cum eo communicata, stipendium annuum illi cōstituit, ob rei bel-
 licæ curam, auri libram cum semisse. Ille verò quingentos leuis ar-
 maturæ milites magna celeritate conscribit, quos armis instructos
 extra urbem in loca spatiosiora quotidie educebat, vbi exercerentur
 & ad quamlibet belli occasionem promptiores fierent. Sic nouarū
 rerum auidi à proposito deterriti in officio retinebantur, quanquā
 qui Ximenium minus amabant, seditionis id esse seminarium dice-
 bant. Per totum septennium, & amplius fuerant Hispani, post Gra-
 natæ expugnationem, alta pace vsi, & omne armorum genus rubi-
 gine ob incuriam perierat. Quamobrem Ximenius, qui reip. quie-
 tem in vnico armorum præsidio collocabat, Gonsalum Reinofum
 nobilem è familia sua virum, ad Asturum Ferrarias officinas, quæ
 non longè aberant, in Cantabriam mittit, vt mille è chalybe thora-
 ces, hastas bis mille, & tormenta leuiora, quibus pilæ ferreæ contor-
 querentur, quingenta, ad se quanta posset celeritate adduceret. Inte-
 rim reginæ, & palatii custodiæ prætorianam cohortem præficit, qua
 & ipse quoties necessitas exposcere videbatur, stipatus progredieba-
 tur. Huius cohortis curam Granatensis prouinciæ præfecto demā-
 dauit, quem Adelantatum Hispani vocant. Is erat Alphonsi Car-
 denæ maior natu filius, qui cordatus & manu strenuus esse videba-
 tur, patre, qui maximus erat ordinis sancti Iacobi commédarius
 ea de re gratias Ximenio non vulgares agente. Erant, vt diximus,
 qui cum nondum Ximenij virtutem & robur nossent, eius consilijs
 & actis detraherent, omnia vana quædam terriculamenta esse di-
 ctitantes. Hominis enim planè stolidi esse, ea tyronum manu quæ-
 quam magnatum posse compesci credere, si quid nouæ rei conare-
 tur. At ille Dei opt. max. præsidio fretus, quem sanctissimè semper
 coluit, & proprio animi vigore adiutus, quo ab omni ignauia, & osci-
 tantia erat alienissimus, adeo integrè, & magnanime se gessit, vt si-
 multates regulorum admirabili prudētia consopiuertit & externos
 motus qui per Sidoniæ ducem apud Gibraltarum, vt diximus, acci-
 derant

derant, diligentia insigni coercuerit. Nam diplomata à regina, quæ ob mœrorem mente aliquantulum læsa esse credebatur, & subscribere recusabat, extorsit: per quæ finitimis circumcirca regionibus, vt Gibraltaro laboranti succurrant, & Sidoniana obsidione liberet, ducemq; ipsum capiendum quamprimum curent, edicebatur, præmijs etiam capienti non vulgaribus propositis. Dum hæc geruntur nuncius de Philippi morte ad Ferdinandum regem missus, quem in Ebusa in insula fuerat consecutus, literas lachrymarum, & mœstitiæ plenas attulit. Dolorem quem de genero sublato conceperat, multis verbis exaggerat: Ximenio gratias pro benevolentia, & fide erga se agit: grauiusq; & iniquè pertulisse dicit quòd non id anteqm vela fecisset, rescuerit: nam omnibus in aliud tempus reiectis negotijs, ad Hispanæ reip. conseruationem, omnem suam curam cõuertisset. Cæterum iam integrum sibi non esse, retro pedè referre: quãdo quidem eius aduentus Neapoli vulgatus, omnium animos erexerat, vbi multa erant magni momenti agenda, quæ suam præsentia requirebant. Quare fieri non posse sine maxima Neapolitana reip. iactura, tanta præsertim classis instructæ impensa facta, illuc nõ appellere. Se tamen fidem suam obstringere, ea negotia, quanta posset festinatione, confecturum, illicoq; in Hispaniam reuersurum. Interea summo opere rogare, vt quando non sine diuorum numine Hispanis regnis tẽpore maxime necessario datus esset, caritatis in rēp. memor, rebus moderãdis, vt quidem faciebat, sedulus incumberet: minimeq; gentium aut mœrentem reginam, aut negotia nutantia defereret: crebrasq; de singulis rebus ad illum daret literas. Ximeni^o suscepta huiusmodi epistola, tanta lætitia perfusus est, vt eam Velasco, & Mendozio, nonnullisq; alijs, quorum in reip. fidem multis rationibus exploratam habebat, ostenderit: qui pari gaudio affecti sunt. Nam rumores quidam incerti ferebantur, Ferdinandum Neapolitanis rebus, quæ factionum disidijs impeditę erant, non facillè se explicaturum: difficilemq; fore eius per ea tempora in Hispaniam reditum: quo magis qui diuersas partes tuebantur, de accersendo Maximiliano imperatore vrgebant. Non satis cauto consilio tam propera literarum ostensio à Ximenio facta videbatur. Nam cùm Ferdinandi propositum ad diuersæ factionis homines emanasset, nimiam in eo redeundi cupidinem cauillantes traducebant: cuius nempe causa, suis sese inimicis submitteret: & proprijs regnis externa

DE REBUS GESTIS.

anteponeret. Hi ergo cùm eius præsentiam sustinere non possent, antequam Neapoli Ferdinandus se expediret, assiduis ad Maximilianum legationibus missis, eius aduentum impedire conabantur. Hoc cùm Ximinius præsensit, denuo procerum consilio apud se coacto, multa adhuc esse in tanta mole regnerum dixit, quibus perficendis haud parem se esse videbat. Nam cùm reginæ causa, quæ mentis morbo ægrotabat, non sibi plena potestas esset ad res omnes pro arbitrio gubernandas, necesse esse unum aliquem rebus præficere, cuius illa aut præsentiam vereretur, aut rerum vniuersarum curam citra sententiæ mutationem, illi demandaret. Esse enim aliquot ecclesias, præsulibus suis eo tempore orbatas, non sine maxima religionis iactura. Erant Segouiensis, Placentina, & Ouetensis: quibus pastores suos non dari, piaculum erat. Iam tribunalia, quibus causæ religionis examinabantur, & vnde totius regni tranquillitas pendebat, non posse deteriori in statu esse. Quandoquidem Petrus Corduba Pliagianus Marchio, contractis vectibus carceris, in quo fontes religionis causa tenebantur, omnibus discedendi quò vellent libertatem dedisset, in maximum Hispaniam gubernantium opprobrium. Eius autem generis negotium id esse, vt nisi exempli feueritate, cæteri à re simili perpetranda deterrentur, funditus rei publicæ fundamenta subuerterentur. Vt interim taceret reginæ prægnantis valetudinem: cui tum ob partus laborem, tum ob mentem afflictam, non mediocre periculum immineret. At verò neminem huic rei, si rectè iudicare vellent, aut focero Maximiliano, aut patre Ferdinando aptiorem futurum: quorum vterque cùm proprijs rebus occupatus esset, precibus erant eo tempore exorandi. Suam ergo sententiam si poscerent, eam esse, vt omnes simul ad reginam irent, ab eaque vel magna importunitate exculperent, vtrum è duobus comitem, moderatorèq; sceptrorum in Hispaniam venire vellet? Neque enim æquum esse ea inconsulta de tanta re aliquid decernere. Placuit vniuersis Ximenij consilium: atque inde ad reginam profecti eius sententiam super ea re exquirunt. Illis ergo, quod regina post mariti mortem facere solebat, per fenestellam ad colloquium admissis, acuta, prudentique oratione, qualem vix animo integro constantissimoque dixisset, ad hunc modum respondisse fertur. Esse sibi in animo fixum, regni occupationibus liberam, viduali secessu vitam trãfigere

figere: nam & sibi molestissimas esse, neque se satis aptam eo mune-
 ri pro dignitate obeundo, sentire. Quòd si Carolus suus ea foret eta-
 te, vt è Belgis in Hispaniam trajciens, regendi molem sustinere pos-
 set, id esse cum primis ab omnibus optandum. At quoniam id fie-
 ri non poterat, magis patrem Ferdinandum, vt ad se veniret place-
 re, cui rerum Hispanicarum notitia esset, quique hæc Castellana re-
 gna multis modis labefactata, maximis laboribus restituerat, &
 adauxerat. Maximiliano verò sat negotiorū & curarum esse ex im-
 perij Romani, quod suis humeris sustinebat, pondere. Quòd si illi,
 ex horum regnorum administratione, quorum mores & instituta
 parum nouerat, noua cura superponeretur, proculdubio succu-
 biturum. At de episcopis prouidendis, esse quidem perquam ne-
 cessarium, verūm se scēminam rerum istarum ignaram esse: expe-
 ctarent donec veniret pater, cui merita cuiusque nota essent. Vr-
 gente Ximenio, & cæteris proceribus, vt aliquot eorum, qui ade-
 rant, in consilium adhibitis, id examen facere dignaretur, ne inte-
 rea ex absentia pastorum, morum corruptela, & circa religionem
 errores varij exorirentur. Grauius fore arbitror (inquit) si pasto-
 res gregibus regendis ineptos, aut inuitiles delegero: nam fieri potest
 vt quique vestrum priuatas amicitias habeat, quibus gratificari
 cum primis studeat. Instantibus verò, vt quando ita animo fede-
 ret, ad patrem vt reditum maturet, scriberet: protinus ad mentis
 suæ inconstantiam rediens, nolle se patrem Italis rebus occupatif-
 simum in nouos labores conijcere, respondit: neque vt anni tempo-
 re incommodissimo sese mari iactandum committeret. Quòd si
 ipsis secus videretur, id à patre per literas exposcant. Hoc regine re-
 sponso habito discesserunt reguli, nihilque vltra de Maximiliano
 vocando, à contrariæ partis proceribus est actum. Andreas Bur-
 go Maximiliani imperatoris legatus, semper in vulgus spargebat
 Maximilianum in Hispaniam venturum, quantuncunque regi-
 na prohiberet. Nam Petrus Martyr Andream ad eum de his re-
 bus expostulantem dixisse scribit: id sibi primum in mandatis es-
 se, vt Ferdinandi reditum quoquo pacto posset impediret. De-
 mirabantur plerique quodnam id esset delirij genus in regina,
 quæ tam commodis & prudentibus responsis regulorum cona-
 tus elusisset. Quòd si tabulæ subsignandæ traderentur, quæ ad
 reipub. vtilitatem pertinerent, etiam si à supplicibus per lachry-
 mas

mas peteretur, nihil tandem obtineri poterat. Qui melius id confy-
 derabant, mulieres naturâ suspicaces esse aiebant, regina verò tunc
 atra bile exagitata, nullis ex ratione præfidij adiuta, vehementius
 in id incumbibat. Nam siue Belgicæ pellicis (vt ferebatur) venefi-
 cijs, siue id morbi malitia acciderat, illa quidem imaginâdi vi, &
 memoria pollebat, at prudentia ad distinguendum res propositas,
 carebat. Hæc. n. virtus sanâ & multo vsu edoctam mentem postu-
 lat. Cœpit inter hæc reginam Burgorum vrbis tædere: quare Xime-
 nio ad se vocato, vt se, regiūq; comitatū aliò transferat petit: neq;
 n. in ea se vrbe manere velle amplius, in qua Philippus mortem
 obiisset. Durum id esse Ximenio visum fuit, qui vterum geren-
 ti impendiò metuebat: at instanti repugnare non licebat, cui
 pro ratione voluntas erat. Idcirco Ximenius vt illi satisfaceret,
 de procerum sententia Pintiam eundum esse proposuit. Est in
 medio itinere Torquemata oppidum, olim Porta augusta voca-
 tata, Benfetriale (vt à nostris appellatur) municipium, quoniam
 nullius principis subiecta imperio, proprijs legibus tantum guber-
 netur, seq; eius protectioni pro voluntate tradat, quem magis
 beneficum patronum esse senserit, vnde & nomen accepisse credi-
 tur. Eò peruentum est pridie dominicæ Natiuitatis, vbi reginæ
 placuit subsistere. Annus M. D. VII. numerabatur, sub cuius ini-
 tium, xix calen. Ianuarias, regina Catherinam Torquematæ pe-
 perit, quæ postea Lusitaniæ regi nupsit. Annus hic pestilentia & an-
 nonæ caritate Hispaniæ vniuersæ grauissimus fuit: atq; ita cùm
 Torquematæ morbus ille contagiosus cœpisset sæuire, & aliquot
 regias ancillas in ipso palatio absumpsisset: nulla Ximenij admo-
 nitione, qui crebrò cum ea de hac re egit, inde pedem mouere vo-
 luit: ægram enim sese dicebat, neq; satis è partus labore viribus re-
 fectam. Ximenius de aliorum salute, magis quàm de sua sollicitus,
 regium senatum Pallantiam trāsferat: quem comitentur iubet, quot
 quot Torquematæ inhabitare commodè nequirent. Ipse verò cū
 aliquot regulis, quorum Velascus primas partes apud illum obtine-
 bat, reginæ semper assiduus fuit. Tunc è regio senatu amoti sunt,
 quos Philippus, instigantibus Belgis pecunia corruptis, incautè
 delegerat, illiq; omnes rursus recepti, quos Ferdinandus ei muneri
 præfecerat. Quod siue id regina præceperit, siue potius Ximenius
 ita reip. cōducere arbitratus, suo cōsilio & procerum fecerit, reginā
 sic iu

sic iubere vulgatum fuit. Quod nonnullis ridiculum esse, & inane videbatur, tantopere reginam de mutandis senatoribus sollicitam credere, quæ Belgicos sacrorum officiorum cantores immutari passâ non fuerit, & annua stipendia numerari, eorumque maximam rationem haberi, iussisset. Hoc ipso tempore auiti Cisnerorum municipij Ximenius memor, quod & Benefetiale est, ad antiquos maiorum lares visendos profectus est, vt Cisnerij tradunt. Garfiae Ximenij domum ingressus, cognationis officia in tanto positus fastigio non neglexit. Eam tunc domum Maria Garfiae filia possessionum auitarum hæres, nam masculorum successio defecerat, tenebat. Ximenum ad se venientem Cisnerij omni apparatu, & pōpa excipiūt: eos ille cōtra, quid in reip. suæ vtilitatem à se fieri cuperent, rogat. Qui, vt antiquorū hominum mos fuit, cum in numerato nō haberent quibus indigerent, vnius duntaxat incōmodi, quo tunc impendiō vrgebantur, remedium postulant. Vt quoniam per publicos ministros, quos Castellæ præfectus (quem A delátatum vocāt) ad eos mittebat, assiduis iniurijs diuexarentur, apud regiū senatum curaret, rogarunt, liceret ipsis municipales duumuiros, ad suas causas & lites disceptandas quotannis creare. Hoc eius opera paulò post effectum est, & nunc etiam eo munere fruuntur. Pestilentia igitur magis ac magis sæuiente, regina sub Aprilis finē de discedendo cogitare cœpit: non longius tamen quā per duo millia passuum ab eo loco progredi voluit. Est villula quæ Furnilli vocatur, quæ transeundū erat Pallantiā petentibus, vbi diuitis agricolæ domus reginæ arrisit, vt quæ per aptè edificata erat, & prospectu amœnissimo fruebatur. Quare nulla Ximenij, neq; aliorū procerū ratione habita, vltius esse procedendū pernegauit. Qui cū vt Pallantiam se cōferret suaderent: viduali non decere respōdit, in magnificis oppidis, aut frequētibus vrbibus, morā facere. Præclaro mehercule, & celebrando exēplo, modò ex sanæ mentis cōsilio id profectum esset. Dū Furnillis morantur, varij tumultus è diuersis locis quotidie renunciabātur. Nam Methinæ nobili emporio in creatione abbatis Methinensis, paulatim procedentibus iurgijs inter eos penes quos creandi ius erat, ita ciues vniuersi mutuò exarserūt, vt armati medio in foro multi se cōfoderint. Dionysius Castrus, Roderici Oforij gener, Lemiorū comes, Pōferratam olim suæ ditionis particulā, tunc verò ob dissidia inter Oforiū & Pimentellū super ea re habita, per regem tanquā publicum protecto-

DE REBUS GESTIS

rem & sequeſtrem ab illorum iniurijs vindicatam, per vim præſidio imposito occupauerat. Vbeda ad priſcas ſimultates rediens, Molinẽ ſibus Carolum, Cuẽuijs Ferdinandum appellantiſſibus, qui iam olim in ea vrbe fuerunt factionum capita, in armis erant, & multi vulnerati renuntiabantur, Antonio Manrico vrbis præfecto, qui cõtrarius Ferdinandinis erat, ad id manifeſtam (vt aiunt) occaſionem dante. Neque minori in ſeditione Abula & Toletum clariffimæ vrbes eſſe ferebantur. Inachus Tendillæ comes Granatenſem prouinciã in periculo eſſe per nũtios declarauerat: quoniã milites qui oram maritimam tuebantur, ob ſtipendia non ſoluta irritati, ſacramẽto exolui poſcerent: quorũ multi non expectato exauthoramento, ſtationes ſuas iam deſeruiffent. Hęc omnia Ximenium animi anxium, & ſuſpenſum tenebant. Nam partim ob reginæ obſeruantiam, ad quam quanuis nihil proficeretur, referenda erant, partim ob proximũ Ferdinandis regis aduentum, vt frequentibus literis pollicebatur, illi omnia huiusmodi negotia integra reſeruare ſtatuerat. Neq; enim ſatis tutum eſſe ſibi exiſtimabat, quo tempore omnium animi ad res nouas erecti erant, nondum planè confirmata regendi poteſtate, ſeſe tam grauibus cauſis immiſcere. Sed quoniam eiufmodi erant, vt nec cõtemni, nec diſſimulari poſſent, proceribus in conſilium vocatis, quo remedio incommoda quę diximus propulſari quirent, tractauit. Viſum fuit quantunuis ſubitarium, aut pro tẽpore natum remedium interponeretur, magni momẽti eo in articulo futurũ. Neq; enim ea remedia tunc quẽri oportere, quæ vim mali penitus euellant, ſed quę tantisper dum Ferdinandus veniat, ne vltius graſſentur, impediunt. Quare Ximenij curæ, & prudentiæ, qui Velaſcũ conſiliorum ſocium aſſumeret, omnia relinquenda eſſe cenſuerunt. Nam & Vbedam executores regij ſunt miſſi, qui in ſeditionis aucthores capitali pœna de more animaduenterent. Toletani & Abulenſes, vt quieſcerent, à ſeditionibus ceſſantes, magna interminatione ſi ſecus facerent, ſunt moniti. Tendillano libera poteſtas data eſt, à coactoribus cuiuſuis ordinis pecuniam exigendi, eamque in milites ſuos erogandi. Sed quoniam ſiniſtrè de ſe ſuſpicandi Tendillanus occaſionem dederat, Molinenſes eius fauore fretos Vbedæ ſeditionibus ſtudere, manifeſto eius rei indicio, quòd Antonium Manricum, de quo diximus, libenter hoſpicio Granatę ſuſcepiffet: quo cùm arcanos ſermones habuiſſet, etiam atque etiam quid faceret

faceret caueret iussus est, & vt sese reipub. fidum custodem, & ministrum maiorum suorum exemplo, præstaret. At in Lemiorum comitem, quoniam grauius delictum fuerat, Pimentellus Beneuentanus, & Fredericus Albe regulus, qui ob affinitatem nuper contractam, in Castri perniciem conspirauerant, duces reipub. deliguntur. Hoc Ferdinandi regis exemplo factum fuit: nam ille apud Granatam occupatus, Roderico Oforio eadem tentanti, Pimentellum, qui cum Oforio de Ponferrata contendebat, callido quidem consilio opposuerat. Quanquam eo tempore Ponferrata ab Oforio capta, non nisi regis præsentia recepta fuit. At nunc Pimentellus & Albanus coniuncti, cum validam militum manum conscripsissent, iamque in Castrum proficiscerentur: ille partim ob proximum Ferdinandi aduentum, partim quòd si ferro decernendum esset, longè alias vires requiri, & longè alios apparatus faciendos esse sentiebat, se arma deponere, & omnia pro Ferdinandi arbitrio facturum ad Ximenium scripsit. Interea tamen se regis nomine Ponferratæ mansurum, omnesque motus Callaicos sedaturum, qui vt ea gens in martem est prona, non parum multi futuri credebantur. Ad quæ Ximenius paucis respondit: ni maturè Ponferrata discederet, indeque præsidium militare educeret, non modò Albanum, & Pimentellum, quorum tamen virtuti multum fidebat, sed vniuersas Castellæ vires, ad eum perdendum statim concitaturum. Ille foci periculo edoctus, quem vniuersis possessionibus ea de causa Ferdinandus priuauerat, confestim paruit. Dum his reipub. negotijs distineretur, non deerant etiam priuata sacerdotiorum negotia in diocesi sua. Nam cum Ranerè, quæ in Carpetania sita est, beneficio, quod Curatum vocant, de Ximenij voluntate Petrus martyr præfectus esset: Bernardinus Mendozius, Didaci Mendozij Infantatus ducis frater, Guadalaiarici tractus, in cuius solo Rainera est, Archidiaconus, literis quas vulgò expectatiuas vocant, ab Alexandro Pont. Max. olim impetratis, eam sibi præfecturam armis, & vi vindicare conabatur. Quod multis de causis Ximenius egrè tulit: nam Alexandri, qui iam dudum obierat, illius modi priuilegia nihil tunc efficacitè continere dicebat: quo prætextu sibi fraudem fieri, vimque locis sacris, suisque ministris inferri, non modò graue & inhonestum, sed flagitiosum & impium iudicabat. Idcirco literas expostulatrices ad eum dat, & à præsentente Mendozio,

DE REBUS GESTIS

ut fratrem in officio contineat, eumque seuerè increpet, exposcit: multisque verbis obsecrat, ne sibi ansam, aut occasionem dari ferat, sese proprijs armis (hoc est sacrorum interdictis, & pontificia auctoritate) vindicandi. Quòd si ea negligerentur, esse sibi quoque militares copias, multò armatis satellitibus præstatiores, quos Bernardinus veluti in bellicum præsidium, in eius contumeliam in æde sacra Ranneræ collocauerat. Optima monenti Mendozius paruit: atque ita se Ximenius ea molestia liberauit. Nihil tamè animum eius equè sauciauit, quàm quòd per eosdem dies Petro Cordubæ iuuenum regionum præfecto in Africa accidit. Nam cum eius operâ portus magnus, qui Maurorum lingua Merfalcabir dicitur, Carthagini nouæ in Hispania oppositus, in nostrorum potestatem venisset, eumque præsidio militari tueretur: aliquid egregium patrandi cupidine incensus, in interiorem Africam, cum tribus peditum millibus, aliquotque itè cataphractis equitibus penetrauit: sed inauspicato prælio cum Mauris dimicans, penè omnes, hostium innumera multitudine vndique confluyente, sunt perempti. Quod magis ac magis Ximenij animum confirmauit ad expeditionem Africanam, quam iam diu secum meditabatur, suscipiendam. Dum his in Hispania curis Ximenius distringitur: Ferdinandus, quem vniuersæ Italiæ gratulationes, ipsiusque adeò Pontificis Maxi. Iulij. II. honorifica per nuntios gratulatio, & ictum cum Ludouico Gallorum rege fœdus, iniuriarum obliuisci fecerant, à Neapoli, vbi omnia ex voto cõposuerat, in Hispaniam rediens, Sauonam Genuensium urbem, ante diem quartum Calen. Iul. appulit. Eò Gallus neptis suæ visendæ prætextu, quam (vt diximus) Ferdinandus vxorem duxerat, venit: & multa de vtriusque rebus, quæ antea per sequestres & nuntios tractabantur præsentibus egerunt, Gonsalo Fernando cognomento Magno, & Antonio Palauicino Pont. Max. Legato tantùm ad colloquium admissis. Digrediuntur reges animis coniunctissimis, & Gallo in sua redeunte, Ferdinandus prospero cursu in Laletaniam traiecit, quæ pars est Catalonia: vbi ab omni nobilitate officiosissimè salutatus, receptus est. Deinde in Castellam diu cupitam profectus, ab vniuersis proceribus, qui ad illum festinatis itineribus conuolauerant, multis obsequijs, & gratulationibus excipitur: qui nullam interim offensi aut alienati animi significationem dedit, sed omnibus benignè arrisit. Nam vel Emanuellum ipsum, cui multis de cau-

sis non iniuria offensus esse existimabatur, Naiarensum reguli, quo-
 cum amicitia ei intercedebat, custodia concessit. Quāquam ut erat
 Emanuellus animi sagacis & prouidi, parum fudit Ferdinandi dissi-
 mulationi. Sed dum ille alijs atque alijs negotijs occupatur, dece-
 pto aut dissimulante custode, simulatque per occasiōem licuit, iter
 ad Belgas continuò arripuit. Quod paulò ante non expectato Fer-
 dinandi aduentu, Villas, & Veranius, alijsque nonnulli Belgarum
 principes fecerant, statim ac Philippus obierat, ad Carolum Phi-
 lippi filium confugientes. Quāquam sunt qui ad regem Gallo-
 rum diuertisse dicunt, ut eius literis Ferdinando commendarentur:
 qui rerum ab illis gestarum gnarus, Placet sanè (inquit) ad eum ita
 scribere, ut talem erga vos benignitatem exhibeat, qualem vos ve-
 stris officijs promeremini. At regina ut patrem per nuncios aduen-
 tare rescuit, quāquam nullo signo lætitiæ dato, in vltimos Castel-
 læ fines venire voluit, ad excipiendum patrem, nisi Ximenij au-
 thoritate, qui ea de re Ferdinandi literis admonitus iam erat, pro-
 hibita fuisset. Proinde Furnillis relictis, Tortoles oppidulum non lō-
 gè distans, nocturnis itineribus, ut solebat, proficiscitur. Quam cum
 Ximenius nonnunquam admoneret, ne iter noctu, tempore sanè in
 commodissimo faceret: hoc est (inquit) viduæ scēminæ perquam de-
 corum: nam sole maritali ablato, solis lumen oportet fugiat. Atque
 ita facibus longo ordine præeuntibus, & mariti feretrum cingen-
 tibus, viæ se de nocte dabat, nouo, neque vnquam antea audito exē-
 plo. Modicis itineribus Ferdinandus ad Ioannam filiam contē-
 dens, quod crebris regulatorum occurribus impediretur, quarto Ca-
 len. Septem. Tortoles venit: vbi patriā quadam caritate illachrymās
 in mutuos filiæ amplexus effusus, obortam animo lætitiā aperte
 declarabat. Illa verò, quod vix quispiam in tam pertinaci mœrore
 expectaret, lachrymas quidem nullas effudit, quæ illi post pellicem
 cum marito deprehensam, nimia vi doloris, aruisse dicuntur: hila-
 rescentis animi signa non pauca, neque obscura dedit. Sermonibus
 vtro citroq; habitis, ad multam noctem euigilarunt, Ximēnio dun-
 taxat arbitro. Priusquam colloquium dirimeretur, cæteris auicis
 iam admisis, cum de loco regum habitationi apto agitari cœptum
 fuisset, & regina patrem rogaret, ut suo arbitrio illum optaret, & Fer-
 dinandus eam curam honoris gratia in filiam reiiceret: tandē pla-
 cuit, ut sanctam Mariam Campesem, oppidum satis celebre viginti

DE REBUS GESTIS

millia passuum à Burgis distans, concederet. Nam & annonę abundantia illic erat, & reginę affectui mos geri videbatur. Inter cetera quę dum in Italia Ferdinandus morabatur, cum Iulio Ponti. Maxigegit, hoc vnum ab eo efflagitavit, vt Ximenius vir omni laude cumulatifsimus, atque maxime authoritatis, vtpote Hispaniarum primas, in Cardinalium amplissimum senatum cooptaretur, cum Cardinalis Hispanię titulo, quem patrum memoria Petrus Gonsaluius obtinuerat, & aliquot ante annis Petrus Friasus Vxamenfis Episcopus, ab Enrico tertio Hispaniarum rege, magno in pretio & honore habitus. Igitur cum id Ferdinandus Ximeno impetrasset, secumque ipse insignia tantę dignitatis asportauisset, quod amoris in eum testimonium haud vulgare fuit, voluisset quidem, vt primo quoque tempore magno apparatu, & celebritate, Ximenius galero purpureo insigniretur: sed regina id pertinacissimę vetuit, indignum esse viduitate sua clamitans, quicquam lectum se presente geri. Quod si id ita animo federet, diuerterent in aliquem proximum vicum, atque ibidem meritissimum Antistitem, omni honore & hilaritate prosequerentur: se enim aurea & serica tapetia, & quicquid amplius ornamentorum ad eam rem necessarium esset, è gazophylacio regio deprompturam, & quocunque locorum conuenissent, libenti animo missuram. Obtemperauit reginę Ferdinandus, quanuis animo dolenti & perinuito: neque enim tantam rem mysteriorum & religionis plenam, humili in loco & parum regij comitatus capaci geri voluisset. Accersitus est è Pallantia vrbe Ioannes Rufus Pontif. Maxi. nuncius, nam regina (vt diximus) per vicos ignobiles & angustos diuersante, illuc multi ex proceribus sese contulerant. Quoniam autem æstatis calores nondum deferbuerant, vestes purpureę ex serico undulato Ximeno sunt apparatus. Accidit autem, vt cum ad eum visendum Ferdinandus rex venisset, & ambo in domo Ximenij morarentur, nuncius Pontificius aduentaret, & iam in proximo esse Ferdinando & Ximeno nuntiaretur, voluit illico prodire obuiam rex, sed eò vsque se continuit, donec vestibus purpureis Ximenius indutus, sese comitem regi adiungeret. Tanta fuit regi potentissimo comitas, & tanta p̄suli optimo dignitas, vt neque illum id honoris p̄stare dedeceret, neque hunc admittere. Oppidulum quoddam, quod in propinquo erat ad ea vsque